

НАВУКОВЕЦ І ПЕДАГОГ

ДА 75-ГОДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ МІКОЛЫ ВАСІЛЕЎСКАГА

Кожнаму ў гэтым жыцці вызначана свая сцяжынка. Не заўсёды яна гладкая і простая. Нярэдка на ёй трапляюцца нечаканыя крутыя павароты, глыбокія яміны, непразныя лясы, непраходная багна балотаў. Аднак заўсёды характар, сіла волі і неймаверная працаздольнасць пераадоляюць усё перашкоды, і як узнагарода за гэта – перад вачамі раптам адкрываецца роўны квяцісты луг з боскім нектарам палявых кветак. Многа было на жыццёвым шляху выпрабаванняў і ў Міколы Васілеўскага, але ён з годнасцю іх пераадолеў, пакінуў багатую і каштоўную навукова-педагагічную спадчыну.

Нарадзіўся М. Васілеўскі 10 снежня 1928 г. у в. Макраны Капыльскага раёна ў беднай сялянскай сям’і. Бацька Сямён Мікалаевіч і маці Антаніна Іванаўна ўвесь свой век пражылі ў роднай вёсцы і займаліся сельскай гаспадаркай. У 1935 г. Мікола пайшоў у першы клас Макранскай сямігодкі і да пачатку Вялікай Айчыннай вайны паспеў закончыць шэсць класаў. У час фашыскай акупацыі жыў у Макраных і дапамагаў бацькам па гаспадарцы. Пасля вызвалення Беларусі працягваў вучобу ў Кунцаўскай сямігодцы, потым паступіў у Нясвіжскае педагагічнае вучылішча: здольнага і прагнага да ведаў вясковага юнака вабіла прафесія настаўніка. Вучыўся ахвотна і толькі на “выдатна”, што дазволіла ў адпаведнасці з калгаснымі правіламі трапіць у лік 5% выпускнікоў, якім дазвалялася працягваць навучанне ў вышэйшых навучальных установах ужо абранага профілю. У 1948 г. Мікола Васілеўскі прыйшоў на філалагічны факультэт Мінскага дзяржаўнага педінстытута імя А. М. Горкага, ялі паспяхова закончыў у 1954 г. Пачалася доўгачаканая педагагічная праца. З верасня 1954 да жніўня 1956 г. – настаўнік рускай і беларускай мовы і літаратуры Дзюдзеўскай сярэдняй школы, з верасня 1956 да верасня 1958 г. – дырэктар Замосцкай сярэдняй школы на Случчыне.

Аднак прага да ведаў, да новага, неспазнаннага прывяла Міколу Васілеўскага ў аспірантуру МДП імя А. М. Горкага, дзе пад кіраўніцтвам аўтарытэтнага беларускага навукоўца прафесара Міхаіла Булахава ён падрыхтаваў кандыдацкую дысертацыю “Дзеясловы першага прадуктыўнага класа ў сучаснай беларускай мове”, якую паспяхова абараніў вясной 1966 г. Працаваў загадчыкам аддзела беларускай літаратуры і бібліяграфіі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна (1961 – 1968), потым выкладчыкам, загадчыкам кафедры агульнага мовазнаўства, старшым навуковым супрацоўнікам Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута замежных моў. З чэрвеня 1978 г. яго жыццёвы і навуковы лёс звязаны з Мінскім педінстытутам, дзе ён працаваў спачатку

дацэнтам, з лістапада 1987 г. – прафесарам кафедры агульнага і рускага мовазнаўства, а з 1989 г. – прафесарам кафедры рускай мовы для нацыянальнай школы.

Асноўнае кола навуковых інтарэсаў Міколы Васілеўскага – даследаванне розных аспектаў паходжання, утварэння, семантыкі і функцыянавання дзеясловаў у сучаснай беларускай літаратурнай мове. Гэтым пытанням ён прысвяціў дзве манаграфіі і больш за паўсотні навуковых артыкулаў. У кнізе “Прадуктыўныя тыпы дзеясловаў у сучаснай беларускай мове” (1970) ажыццёўлены падрабязны аналіз гэтага лексіка-граматычнага класа слоў,

вытворных ад розных часцін мовы пры дапамозе суфіксаў *-іча-, -а-, -к-*. Манаграфія “Дзеяслоўнае словаўтварэнне: Адыменныя суфіксальныя лексемы” (1985), абароненая ў 1986 г. у якасці доктарскай дысертацыі, прысвечана параўнальна-тыпалагічнай характарыстыцы суфіксальнага дзеяслоўнага словаўтварэння. У ёй на высокім навукова-метадычным узроўні апісана сістэма семантыка-словаўтваральных тыпаў адыменных беларускіх дзеясловаў у супастаўленні з аналагічнымі тыпамі рускіх і ўкраінскіх слоў, а ў некаторых выпадках заходне- і паўднёваславянскімі дзеясловамі. У кожным дзеяслоўным тыпе вызначаны яго колькасны склад і прадуктыўнасць у сучаснай беларускай літаратурнай мове. Праца сведчыць пра ґрунтоўную філалагічную падрыхтоўку і шырокі навуковы круггляд аўтара.

Прыкметны след пакінуў Мікола Васілеўскі і на педагагічнай ніве. Не адзін дзесятак настаўнікаў, падрыхтаваных з яго неспасрэдным удзелам, шчыра і рупліва працягваюць высакародную справу свайго выкладчыка – вучаць дзяцей. Яго плённая педагагічная дзейнасць неаднаразова адзначалася, у тым ліку і граматамі Міністэрства адукацыі нашай краіны.

На жаль, вось ужо 14 гадоў Міколы Васілеўскага няма побач з намі (памёр 14 снежня 1989 г.). Пражыта цікавае насычанае жыццё, здзейснена многа добрых карысных спраў, напісана шмат навуковых артыкулаў і падрыхтаваны дзесяткі настаўнікаў. Зроблена нямала за той непрацяглы час, што быў адпущаны яму лёсам, але ўсё гэта яшчэ доўга-доўга будзе служыць людзям, навукова-педагагічнай справе, любай Бацькаўшчыне. Памяць пра Міколу Васілеўскага – выдатнага навукоўцу, шчырага працаўніка, сціплага чалавека, адданага і добразычлівага калегу заўсёды жыве ў сэрцах і душах усіх, хто працаваў з ім. вучыўся ў яго, проста некалі з ім сустракаўся.

Павел МІХАЙЛАЎ
кандыдат філалагічных навук